

Elaija—Nọmba Asatọ

Jeriko

Jeff Pippenger

2023-10-09

Na mmalite nke Izrel ochie n'ezie, nakwa na mmalite nke Izrel ime mmuọ nke oge a, n'igafe Oké Osimiri Uhie, ma emesịa n'oge nnukwu ndakpọ olileanya ahụ, usoro ule na-aga n'ihu bidoro, bụ nke n'ikpeazụ rutere n'ule ikpeazụ ahụ. Ịda n'ule ikpeazụ ahụ n'akwukwọ Ọnụ Ọgụgụ nakwa n'akukọ ihe mere eme nke ndị Millerite na-egosi mmalite nke iwaghari n'ozara.

“Ruo afọ iri anọ, ekweghi ekwe, ntamu-obi, na nnupuisi mechiri Izrel oge ochie ụzọ ibanye n'ala Kenan. Otu mmehie ndi a kwa egbuola oge nbata Izrel nke oge a n'ime Kenan nke eluigwe. N'onodu nke o bula, nkwa Chineke abughi ndi kpatara njehie ahụ. O bu ekweghi ekwe, ihu uwa n'anya, enweghi ido onwe ha nsọ, na esemokwu di n'etiti ndi nke Onyenwe anyi nke na-ekwu na ha bu ndi Ya, ka debere anyi n'ụwa a nke mmehie na iru uju otutu afọ ndi a.”

“O nwere ike idi mkpa ka anyi noro ebe a n'ụwa a otutu afọ ndi ozo n'ihu nnupuisi, dika umu Izrel mere; ma n'ihu Kraist, ndi Ya ekwesighi igbakwunye mmehie n'elu mmehie site n'itinye Chineke ebubo n'ihu nsonazụ nke ụzọ omume ojoo nke ha onwe ha.” *Evangelism*, 696.

Ná ngwusị akukọ ihe mere eme nke Izrel oge ochie, di ka o di ná mmalite, e nwere usoro nnwale na-aga n'ihu nke kwusiri mgbe e duuru Izrel nkiti nke oge ochie n'olu n'agha gaa na Babilon. Ná ngwusị Izrel ime mmuọ nke oge a, ha onwe ha kwa ga-eche ihu usoro nnwale na-aga n'ihu. Usoro ahụ na-akwusị mgbe a kwaturu ndi Adventist Laodisia n'iwu Sode. Di ka o di n'ebe Izrel oge ochie no, a ga-eburu Izrel nke oge a n'agha n'aka Babilon ime mmuọ.

Mmeghari Millerite nke malitere n'amuma n'afọ 1798, ma kwusi n'uzo goomentị n'afọ 1863, na-anochite anya mmeghari nke puku iri anọ na anọ ahụ nke malitere n'afọ 1989 ma kwusi na mmechi oge amara mmadu na Obibia nke Abuo nke Kraist. N'etiti njedebe nke mmeghari Millerite na mbata nke mmeghari di ike nke mmuọ-ozu nke ato, ka akukọ ihe mere eme nke choochi Seventh-day Adventist nke Laodisia debanyere n'iwu di.

“Naani ebe di anya nke ije ubochi iri na otu di n'etiti Sainai na Kadesh, n'oke-ala Kenean; ma o bukwa n'olileanya nke ibanye ngwa ngwa n'ala oma ahụ ka igwe ndi Izrel maliteghachiri ije ha mgbe igwe ojii ahụ mesiri nye akara maka iga n'ihu. Jehova aruwo oru ebube n'iweta ha site n'Ijpt, o buzikwa ngozi di aana ka ha na-agaghi atụ anya ugbo a ebe ha ji nkwekorita kpomkwem kwe ka Ha buru Okparaeze ha, ma a nabatakwala ha di ka ndi a hoputara nke Onye Kasị Elu?” *Patriarchs and Prophets*, 376.

Njem di mkpirikpi ha mechara buru afọ iri anọ n'ihu ekweghi-ekwe na nnupuisi ha. O buru na ha egosila okwukwe nke e hiwere n'elu mgbaputa ukwu ahụ e weputara ha n'ohu, ha gaara agafe Osimiri Jodan n'oge na-adighi anya ma banye n'Ala Nkwa ahụ. Ihe mgbochi mbu ha ga-ezute mgbe ahụ gaara abu otu ihe mgbochi ahụ Joshua mesiri luru ogu ya. Mgbe afọ iri anọ gasiri, Izrel

nkịti hapuru ozara ahụ gawa Ala Nkwa ahụ, Jeriko burukwa nzoukwu mbu ha, o na-anochi anya ike Chineke nke na-eweta nzoputa nye onye obula kwere ekwe. Jeriko bukwa ihe nnochianya nke oru ngaghari Millerite ahụ kwesiri ihu na 1863, ma ha laghachiri azu n'ozara. Ihe nnochianya Elaija jikotara kpomkwem na ihe nnochianya Jeriko, o dikwa uru ileba anya na njiko akuko ihe mere eme Elaija nwere na Jeriko.

Ma ihe ndi ozo niile Omri mere, na ike ya o gosiri, o bughị e dere ha n'akwukwo ihe ndi e mere n'oge ndi eze Izrel? Ya mere Omri sooro nna nna ya hie ura, e wee lie ya na Sameria; Ehab nwa ya wee chia n'onodu ya. N'afọ nke iri ato na asato nke Eza, eze Juda, Ehab nwa Omri malitere ichi Izrel; Ehab nwa Omri wee chia Izrel na Sameria afọ iri abuo na abuo. Ehab nwa Omri merekwa ihe ojoo n'anya Onyenwe anyi kari ndi niile bu ya uzọ. O wee ruo na, di ka a ga-asị na ije n'ime mmehie nke Jeroboam nwa Nebat bu ihe nta nye ya, na o luru Jezibel nwa nwanyi Itobal, eze ndi Saidon, wee gaa fee Bel ma kpoọ ya isiala. O wee guzobere ebe ichuaja nye Bel n'ulo Bel, nke o wuru na Sameria. Ehab mekwara ogidi Ashera; Ehab mekwara kari ndi eze Izrel niile bu ya uzọ n'ikpasu Onyenwe Chineke nke Izrel iwe. N'ubochi ya ka Hiel onye Betel wuru Jeriko: n'Abiram, okpara ya, ka o toro ntoala ya, n'imekwa Segub, nwa ya nke ikpeazu, ka o guzobere onu uzọ ama ya, di ka okwu Onyenwe anyi siri di, nke o kwuru site n'aka Joshua nwa Nun. Elaija, onye Taishbi, onye sitere n'etiti ndi bi na Gilead, wee si Ehab, Di ka Onyenwe Chineke nke Izrel di ndu, onye m guzo n'ihu ya, agaghị enwe igirigi ma o bu mmiri ozuzo n'afọ ndi a, ma e wezuga di ka okwu m si di. 1 Ndi Eze 16:27-17:1.

ogu Elijah luru megide chi di iche iche nke Ehab na Jezebel n'Ugwu Kamel bu nzaghachi nye ndapu n'ezi okwukwe nke eze nke asaa nke alaeze ugwu Izrel, onye "mere ihe kari ndi eze Izrel niile bu ya uzọ ime ka Onyenwe anyi Chineke nke Izrel were iwe." Okwu ahụ bu 'ime ka were iwe' n'akuku Akwukwo Nso ahụ, bu ntuka nye "ubochi nke ime ka a were iwe" nke ule nke iri nochiri anya ya na Onu Ogugu iri na ano. Ime ka Chineke were iwe nke Ehab nochiri anya nke ikpeazu n'ime ule iri ahụ nke akuko ojoo nke ndi nledo iri wetara na Onu Ogugu iri na ano. Ya mere, o nochiri anya ule ikpeazu nke mmeghari Millerite na ule ikpeazu nke ndi otu nari puku iri ano na ano ahụ.

Ya mere, di ka Muo Nso na-ekwu, Taa, o buru na unu anu olu Ya, unu akposiela obi unu nku, di ka n'oge iwe ahụ, n'ubochi onwunwa n'ozara. Hibru 3:7, 8.

N'ubochi amuma ahụ nke "ubochi ikpasu iwe" nke Ahab nochiri anya ya, onye amuma Ilaija kpere ekpere na, o buru na o di mkpa, Chineke ga-eweta ikpe n'elu Izrel ka ndi Ya wee chegharia n'ime mmehie ndi ha na-ekere okè n'ime ha.

"Ndi Izrel ji nwayo nwayo tufuo egwu ha na nsopuru ha n'ebe Chineke no ruo mgbe okwu Ya site n'onu Joshua enwekwaghị ibu n'ebe ha no. 'N'ubochi ya [Ehab] ka Hiel, onye Betel, wuru Jeriko: o toro ntoala ya n'onwu Ebiram, nwa ya nwoke mbu, ma guzobe onu uzọ ama ya n'onwu Segub, nwa ya nwoke nke nta, di ka okwu Jehova siri di, nke O kwuru site n'onu Joshua nwa Nun.'"

"Mgbe Izrel no n'idapu n'okwukwe, Ilaija nogidere buru onye-amuma Chineke nke kwesiri ntukwasị obi ma burukwa eziokwu. Obi ya nke kwesiri ntukwasị obi no n'oké mwute ka o

na-ahụ na ekweghị ekwe na enweghị ikwesị ntụkwasị obi na-ekewapụ ngwa ngwa ụmụ Izrel n'ebe Chineke nọ, o wee kpee ekpere ka Chineke zọpụta ndị Ya. O rịọrọ arịrịọ ike na Onyenwe anyị agaghị atufu kpamkpam ndị Ya na-emehie emehie, kama na O ga-eji ikpe, ma o buru na o dị mkpa, kpotee ha n'icheghari ma ghara ikwe ka ha gaa n'ihu ruo n'ókè ka ukwu n'ime mmehie, ma si otú ahụ kpasuo Ya iwe ka O bibie ha dika mba.”

“Ozi nke Onyenwe anyị biakwutere Ilaija ka o gakwuuru Ehab na nkwuputa nke ikpe Ya n'ihu mmehie nile nke Izrel. Ilaija jere ije ehie na abali ruo mgbe o rutere n'obi eze Ehab. O rịoghị ka e nye ya ohere ibanye, o chereghikwa ka a kposaa ya n'usoro iwu. N'enweghị atumanya o bula n'aka Ehab, Ilaija guzoro n'ihu eze Sameria ahụ juru anya, yi uwe ike ike ndi amuma na-eyikari. O kwughị mgbaghara o bula n'ihu ibia ya na mberede, n'enweghị oku; kama, ka o na-ebuli aka ya elu n'ebe eluigwe di, o ji idi nsọ kwuputa n'aha Chineke di ndu, Onye kere eluigwe na uwa, ikpe ndi ga-abiakwasị Izrel: 'Igirigi agaghị adikwa, ma o bu mmiri ozuzo, n'ime afo ndi a, ma o bughị dika okwu m si di.’”

“Nkatọ a na-atụ egwu nke ikpe Chineke n'ihu mmehie Izrel dakwasiri eze ahụ dara n'ezie okwukwe di ka amuma. O yiri ka o toro nku n'itunanya na n'egwu; ma tupu o wee si n'onodu itunanya ya laghachi, Ilaija, n'enweghị ichere ihu mmetuta ozi ya, furu efu ozugbo di nnoo ka o si bia. Oru ya bu ikwu okwu ahụ nke ahuhu sitere n'aka Chineke, o we wee puo ozugbo. Okwu ya emechiela aku nile nke eluigwe, ma okwu ya bu naani mkpisi-isi nke ga-emepe ha ozo.” Testimonies, volume 3, 273.

Izrel echefuola na Joshua nyere ha iwu siri ike ka ha ghara iso mba ndi ogo mmuo nwee mmekorita, nakwa ka ha ghara iwughachi Jeriko ma oli. O bu ezie na ogo Jeriko bu nnukwu ngosiputa nke ike Chineke na ihe nnochianya nke nkwa Chineke idu ndi Ya banye n'Ala Nkwa ahụ, e nwekwara mmehie, obubu onu, na nzoputa e jikotara na Jeriko. “Mmehie” ahụ bu nke Ekan, onye chosiri ike akunuba na mmeto nke Jeriko; “obubu onu” ahụ dikwasiri nwoke obula nke ga-ewughachi Jeriko; nwanji akwuna ahụ, Rehab, nochiri anya “nzoputa” ahụ. Ekan chorọ uwe mara mma nke Babilon. O chere na o puru izochi mmehie ya, dika Adam na Iv siri chorọ izochi mmehie ha site n'uwe akwukwo fig. Ekan chorọ oganihu nke Jeriko nochiri anya ya, o chokwara ka e jikota ya na Babilon.

A na-egosi Jeriko dika ihe nnochianya nke oru iburu ozi nke mmuo ozi nke ato gaa n'uwa, ma o nwekwara ido aka na nti banyere mmehie nke ihu uwa n'anya na itukwasị ya obi. Ihe nnochianya nke Jeriko nwekwara obubu onu megide iwughachi Jeriko ozo, Rahab kwa na-anochi anya ndi ka no na Babilon bu ndi na-aputa mgbe a kposara mkpu ukwu nke mmuo ozi nke ato.

“Mkpuruobi ikwesi ntukwasị obi nke Ilaija juru n'onwunwa. Ewe ya kpaliri, o nwekwara ekworo n'ihu ebube Chineke. O huru na Izrel abatala n'oke ndapu n'ezie okwukwe di egwu. Ma mgbe o chetara nnukwu ihe ndi Chineke ruuru ha, iru uju na ijuanya kpuchiri ya. Ma ihe ndi a niile ka otutu n'ime ndi mmadu chefuru. O gara n'ihu Onyenwe anyi, ma, ebe mkpuruobi ya na-afu ufu n'ahuhu, o rioro Ya aririo ka O zoputa ndi Ya ma o burugodi na o ga-abu site n'ikpe. O rioro Chineke ka O jide igirigi na mmiri ozuzo n'aka ndi Ya na-enweghị ekele, ya bu, aku nke eluigwe, ka Izrel ahụ dapuru n'ezie okwukwe wee lee chi ha anya n'efu, bu arusi ha nke olaedo, osisi, na nkume, anyanwu, onwa, na kpakpando, ka ha mee ka ala nwee mmiri ma

baa ogaranya, ma mee ka o miputa n'uba. Onyenwe anyi gwara Ilaija na O nwo ekpere ya, nakwa na O ga-ejide igirigi na mmiri ozuzo n'aka ndi Ya ruo mgbe ha ga-alaghachikwute Ya n'icheghari."

"Chineke echebewo ndi Ya n'uzo puru iche ka ha ghara igwakota onwe ha na mba ndi na-ekpere arusi gbara ha gburugburu, ka e wee ghara iduhie obi ha site n'ohia nsọ na ebe nsọ, ulo arusi na ebe ichuaja ndi ahụ, bu ndi e haziri n'uzo kacha onu ahia ma na-adoro mmasi, iji mebie uche na mmetuta, ka Chineke wee buru onye a ga-ewepu n'obi na n'echiche ndi mmadu.

"A rara obodo Jeriko nye ofufe arusi kasinu n'iba uba ya. Ndi bi n'ime ya bara ogaranya nke ukwu, ma akunuba niile Chineke nyere ha ka ha guru di ka onyinye nke chi ha. Ha nwere olaedo na olocha n'uba; ma, dika ndi bi tupu Iju Mmiri ahụ, ha ruru aru ma buru ndi nkwulu Chineke, ma were oru ojo ha kparia ma kpasuo Chineke nke eluigwe iwe. Ikpe Chineke tetara imegide Jeriko. O bu ebe e wusiri ike. Ma Onye-isi ndi agha nke Jehova n'onwe Ya sitere n'eluigwe bia idu ndi agha nke eluigwe n'iwakpo obodo ahụ. Ndi mmuo ozi nke Chineke jidere mgbidi ukwu ahụ ma do da ha n'ala. Chineke ekwuola na a ga-eme ka obodo Jeriko buru ihe a buru onu, nakwa na mmadu niile ga-ala n'iyi ma e wezuga Rehab na ndi ulo ya. A ga-azoputa ndi a n'ihu ihuma ahụ Rehab gosiri ndi ozi nke Onyenwe anyi. Okwu Jehova gwara ndi ahụ bu: 'Ma unu, n'uzo o bu la, zere ihe ahụ a buru onu, ka unu ghara ime onwe unu ihe a buru onu, mgbe unu were n'ihu ahụ a buru onu, mee ka ogige Izrel buru onu, ma wetara ya nsogbu.' 'Joshua we meekwa ka ha nuo iyi n'oge ahụ, si, Onye ahụ a buru onu n'ihu Jehova, nke ga-ebili wughachi obodo a, Jeriko: n'okpara ya ka o ga-atọ ntọala ya, na n'okwu nwa ya nke ikpezu ka o ga-eguzobe onu uzo ama ya."

"Chineke kpachapuru anya nke ukwu n'ihu gbasara Jeriko, ka ihe ndi ndi bi n'ime ya na-eke ofufe ghara iduhie ndi mmadu, ka obi ha wee ghara isi n'ebe Chineke no wezuga. O jiri iwu ndi doro anya nke ukwu chebe ndi Ya; ma n'agbanyeghi iwu-nsọ ahụ sitere n'onu Chineke site n'onu Joshua, Ekan jiri obi ike mebie ya. Anyaukwu ya mere ka o were ufodu n'ime aku ndi ahụ Chineke machibidoro ya imetu aka, n'ihu na onu Chineke di n'elu ha. Ma n'ihu mmehie nwoke a, Izrel nke Chineke ghoru ndi na-adighi ike di ka mmiri n'ihu ndi iro ha."

"Joshua na ndi okenye Izrel no n'oke nhujuanya. Ha dara n'ihu igbe Chineke n'idi umeala n'obi kasị ala n'ihu na Jehova were iwe megide ndi Ya. Ha kpeere Chineke ekpere ma bee akwa n'ihu Ya. Jehova gwara Joshua, si: 'Bilie; gini mere i ji dina otu a n'ihu gi? Izrel emehiewo, ha akwaghiwokwa ogbugba ndu M nke M nyere ha n'iwu: n'ihu na ha ewerela obuna ihe ahụ a buru onu, ha ezuwokwa ohi, ha aghogbuwokwa kwa, ha tinyewokwa ya n'etiti ihe nke aka ha. N'ihu ya umu Izrel apughị iguzo n'ihu ndi iro ha, kama ha tughariri azu ha n'ihu ndi iro ha, n'ihu na a burula ha onu: M agakwaghi anonyere unu ozo, ma o buru na unu ebibighi ihe ahụ a buru onu n'etiti unu."

"E gosiwo m na Chineke n'ebe a na-egosi otu O si ele mmehie anya n'etiti ndi na-ekwuputa na ha bu ndi Ya na-edebe iwu Ya. Ndi O soopuru n'uzo puru iche site n'ihu ngosiputa di iriba ama nke ike Ya, dika Izrel oge ochie siri hu, ma ndi ga-emesia kwa anwa ileghara nduzi doro anya Ya anya, ga-abu ndi iwe Ya ga-adakwasị. O ga-akuziri ndi Ya na nupuisi na mmehie na-akpasu Ya iwe nke ukwu ma na e kwesighi ile ha anya nfe." Testimonies, volume 3, 263,

Akuko banyere Jeriko gunyere ido aka na nti ka a ghara itukwasị obi n'ike na ebube a na-ahụ anya nke obodo ajo omume na ogaranya. "Obodo" n'amuma Bible bu alaeze, Achan wee were uwe Babilon. N'amuma, uwe na-anochi anya agwa, ya mere, n'"ubochi ikpeazu," izochi uwe Babilon ahụ nke Achan na-anochi anya ochicho zoro ezo nke inwe agwa Babilon ime mmuo. Agwa ahụ, ma o bu onyinyo, nke Babilon ime mmuo bu ihe United States na-achosi ike mgbe o na-ejikota chochi na steeti.

Mgbe e chere ihu n'ozuzu na o nwere ike ime na a ga-akporo ndi ntrobija nke ngaghari Millerite banye n'Agha Obodo, ma n'ighota mkpa o di inwe nhazi, ndi ndu nke ngaghari ahụ jikotara onwe ha n'iwu na mba ahụ bara uba nke a na-ekwesighi ka ha yie ma o bu mesoo onwe ha di ka ya. Obuna Iwu Nchekwube nke mba ahụ bara uba haziri n'uzo na o nweghi mgbe o di mkpa ka uka jikoo na steeti. E nwere uka-nnochiteanya di iche iche nke di n'oge Millerite, ndi ka dikwa taa; ufodu n'ime uka-nnochiteanya ndi ahụ abanyeghi mgbe o bua n'omumu iwu ahụ na ochichi United States, ma mkpebi ha nke ighara ime ka mmekorita ahụ diri adighi n'uzo o bua egbochi ha ihazi uka ha di iche iche.

Ogologo mgbe Joshua busiri agha Jeriko, n'oge Ehab, a chefuru ido aka na nti nile banyere ndapu n'ezị ofufe nke Ekan na mbibi Jeriko n'etiti ndi Chineke dapuru n'ezị ofufe. Ilaija kpere Chineke ekpere, na-arjo na, ma o buru na o di mkpa, ka e mezuo ikpe Chineke iji mee ka ndi Ya chegharia. Mgbe Malakaj dere okwu ikpeazu nke Agba Ochie, e debere nkwa ahụ n'ime onodu nke Onyenwe anyi ikpo uwa ihe onu. Onu a metutara Jeriko di n'elu nwoke o bua ga-ewughachi Jeriko. Onu ahụ di n'elu onye o bua nke, dika Ekan, ga-achọ itukwasị obi n'akunuba na ubara ndu e jikotara na Jeriko. "Mmehie" Ekan na-anochi anya ochicho zoro ezo, nke a na-edobeghi nsọ, nke di n'ime mmadu, nke choro iyi uwe Babilon ahụ. "Onu" ahụ bu maka oru nke imezu ochicho ndi ahụ di n'ime.

Ozi Miller bu ozi Ilaija maka oge ya, ma Agha Obodo ahụ nochiri anya ikpe ndi na-eso ozi Ilaija. N'etiti Agha Obodo ahụ n'afọ 1863, Adventizim nke ndi Millerite wughachiri Jeriko, dika nkwa nke onu Joshua kwara banyere obubu onu o bua ga-adiri onye o bua mere nke ahụ si gosi.

Joshua wee mee ka ha nuo iyi n'oge ahụ, si, Onye ahụ buru onu n'ihu Onyenwe anyi, nke ga-ebili wughachi obodo a, bu Jeriko: n'ime okpara ya ka o ga-atọ ntọala ya, n'ime nwa ya nke kasị nta ka o ga-eguzokwa onu uzo ama ya. Joshua 6:26.

Okwu ahụ bu "adjured" di n'iwu Joshua bu ma iyi ma nkocha. A ga-akocha gi ma o buru na i mebie iwu Joshua, a ga-agozikwa gi ma o buru na i debe iyi ahụ. Okwu a sughariri dika "adjured" ka a sugharirikwa dika "ugboro asaa" n'Akwukwo Levitikos iri abuo na isii. Iyi na nkocha nke Moses, dika Daniel si kwuo ya n'isi nke itoolu, jikotara ya na iwughachi Jeriko.

Ee, Izrel niile emehiewo iwu gi, obuna site n'ipu n'uzo, ka ha wee ghara ige olu gi nti; ya mere a wusawo onu n'iyi ahụ n'elu anyi, na iyi ahụ e dere n'iwu Mosis, ohu Chineke, n'ihia na anyi emehiewo megide ya. Daniel 9:11.

Nwannaanyi White kwuru, “Chineke kpachara anya nke ukwu banyere Jeriko, ka ihe ndi bi n’ime ya na-efe ofufe ghara imasi ndi mmadu ma mee ka obi ha si n’ebe Chineke no wezuga.” Chineke kpachara anya nke ukwu n’imezu mbibi Jeriko, ya mere O kpacharakwa anya nke ukwu n’ideko ido aka na nti nke Achan nochiri anya ya. O jiri nlezianya deputa obubu onu metutara iwughachi Jeriko, ma kpacharakwa anya n’ikowaputa uzọ aghugho nke Chineke jiri mee ka mgbidi ya daa.

N’ezie, o bu Jizos n’onwe ya, di ka Onye-isi nke usuu ndi agha nke Onyenwe anyi, onye nyere ndi mmuo ozi iwu ka ha kwatuo mgbidi Jeriko; o dighikwa ihe o bula a na-eme n’amaghi ama n’Okwu Chineke, ma n’ebe a, anyi nwere nwanji amuma ahụ na-agwa anyi na “Chineke kporo okwu Jeriko nke ukwu.” Ubochi asaa ka e ji buru igbe ogbugba ndu gbaa obodo ahụ gburugburu, ubochi kwa bu otu afọ n’amuma. E deoro ukpuru ahụ na mmalite nke afọ iri anọ ahụ nke ikpafu n’ozara, ma na njedebe nke afọ iri anọ ahụ ha gbara Jeriko gburugburu ubochi asaa.

Di ka onugugu ubochi ndi unu nyochara ala ahụ si di, ya bu, ubochi iri anọ, ubochi o bula buru otu afọ, unu ga-ebu ajo omume unu, obuna afọ iri anọ, unu ga-amatakwa mmebi nke nkwa m. Onu Ogugu 14:34.

Ubochi asaa ka e bu Igbe ahụ gbaa obodo ahụ gburugburu, ma n’ubochi nke asaa e bughariri ya gbaa obodo ahụ gburugburu “ugboro asaa.” Nke a na-enye ihe ama amuma abuo na Jeriko metutara “ugboro asaa” nke iyi Moses. Ndi mmadu nke ogbugba ndu Chineke bu ndi nchujà, ndi nchujà asaa wee kporo opi asaa.

Unu onwe-unu kwa, dika nkume di ndu, a na-ewu unu ka unu buru ulo nke Mmuo, ndi nchu-àjà di nsọ, ka unu na-achu àjà nke Mmuo, nke a na-anabata n’ihu Chineke site n’aka Jisus Kraist. 1 Peter 2:5.

Opi na-anochi anya ma ozi ido aka na nti, ma ikpe, ma o bu oku a na-akpo ka e zukota n’ogbakọ di nsọ, dabere n’onodu e debere ya. N’ubochi ikpezu, ndi nche ga-afu opi, dika ndi Millerite siri fu ya n’akuko ha. Ndi nchujà na-anochi anya ndi nche no n’elu mgbidi Zayon, ndi na-afu opi, na-ado ndi nke Chineke aka na nti banyere ikpe na-abia, ma n’otu oge ahụ na-akpokwa ndi ahụ n’onwe ha ka ha bia n’ogbakọ di nsọ.

Konu opi ike na Zaijon, meekwa ka mkpu ido aka na nti da n’ugwu m di nsọ: ka ndi nile bi n’ala maa jijiji: n’ihi na ubochi nke Onyenwe anyi na-abia, n’ihi na o di nso n’aka ... Konu opi ike na Zaijon, dokwaa ibu onu di nsọ, kporo nzuko di nsọ: Kpokotanu ndi mmadu, doo nzuko ahụ nsọ, kpokota ndi okenye, kpokota umuntakiri, na ndi na-anu ara: ka nwoke ohuru luru nwanji si n’ulo ime ya puta, ka nwanji ohuru luru di si n’ulo ya puta. Ka ndi nchujà, ndi ozi nke Onyenwe anyi, bee akwa n’etiti onu uzọ mbata na ebe ichujà, ka ha si, Chebe ndi nke gi, O Onyenwe anyi, enyefekwala ihe nketa gi ka o buru ihe ita uta, ka ndi mba ozọ chia ha: ginị mere ha ga-eji si n’etiti ndi mmadu, Olee ebe Chineke ha no? Joel 2:1, 15–17.

Ozi opi bu ozi Ilaija. Ojiji di iche iche nile e ji okwu “asaa” n’isi nke isii nke Joshua, bu otu okwu ahụ ma o bu mgbaputa metutara ya nke okwu a sughariri dika “ugboro asaa” na Levitikos iri abuo na isii. Ma efere akuko ifo ndi oka mmuta okpukpe Laodikia na-ekesa na-okwu na okwu a sughariri dika “ugboro asaa” na Levitikos iri abuo na isii na-anochi anya naani izu oke nke ike, ma o bu izu oke, ma o bu mgbanwe nzuzu ozọ nke igonari ha na Miller ziri ezi n’itinye uru onugugu

n'okwu ahụ a sughariri dika "ugboro asaa." Ndi nchujà duru ndi mmadu gburugburu obodo ahụ ugboro asaa, o bughị n'uju ma o bu n'ezughị oke gburugburu Jeriko. Okwu a sughariri dika "ugboro asaa" na-anochi anya uru onuogugu!

Na Jeriko, mgbe ndi mmadu tiri mkpu, nke ahụ nochiri anya oké mkpu nke ndi otu nari na iri anọ na anọ puku ahụ, ndi e si n'ugwu ahụ bee puta na-enweghi aka n'akwukwo Daniel isi nke abuo, bu ndi na-aku ma na-akurisi oyiyi ahụ n'ibe.

Ma n'ubochi ndi eze ndi a ka Chineke nke eluigwe ga-eme ka alaeze guzosie ike, nke a gaghị ebibi ebibi ruo mgbe ebighi ebi: a gaghikwa ahapu alaeze ahụ n'aka ndi ozo, kama o ga-akurisi ma loda alaeze ndi a niile, o ga-eguzokwa ruo mgbe ebighi ebi. N'ihina na i huru na e si n'ugwu bepụ nkume ahụ n'enweghi aka, nakwa na o kpurisiri igwe, oia, uru, oiaocha, na oiaedo n'iberibe; nnukwu Chineke emewo ka eze mara ihe ga-eme n'odinihu: nro ahụ bukwa eziokwu, nkowa ya adikwa n'ezi ntukwasị obi. Daniel 2:44, 45.

Chineke jiri nlezianya deputa oia ndi di oké onu ahia a huru na Jeriko dika oiaedo, oiaocha, oia kopa na igwe. N'uzo amuma, uru na-anochi anya ndi nke Chineke, dika e gosiri ya n'oninyo site n'aka Rehab. Jeriko na-anochi anya njedebe nke alaeze niile nke uwa n'oge nnukwu mkpu nke puku nari anọ na iri anọ na anọ ahụ.

Ma oiaocha niile, na oiaedo, na ihe nile e ji oia kopa na igwe mee, ka edoro nsọ nye Onyenwe anyi: ha ga-abata n'uloaku nke Onyenwe anyi. Joshua 6:19.

Jeriko na-anochi anya oru nke imeri Ala Nkwa ahụ, nke na-anochite anya oru nke ije di ike nke mmuo ozi nke ato. Oru ahụ gunyere ido aka na nti, obubu onu, na izoputa ndi no n'ezị okwa nchujà, dika nwanyị akwuna ahụ, Rehab, nochiri anya ya.

"Obubu onu" amuma Joshua mezuru emezu n'ubochi Ehab na Ilaija. Obubu onu a turu megide iwughachi Jeriko nwere amuma doro anya na nwoke ga-eme otu ahụ ga-atufu nwa ya nke nta mgbe o ga-eguzo onu uzo ama Jeriko, ma o ga-atufukwa nwa ya nke okenye mgbe o ga-atu ntala ya. N'oge Ilaija, Haiel onye Betel mezuru amuma ahụ, nwa ya nke nta nwuru mgbe o guzobere onu uzo ama ahụ, nwa ya nke okenye nwurukwa mgbe o toro ntala ya. "Obubu onu" a na-ejikota na ozi Ilaija ka e gosiputara site n'oru iwughachi Jeriko.

Lee, aga m ezitere unu Ilaija, onye-amuma, tupu ubochi ukwu ahụ di egwu nke Onyenwe anyi abia: O ga-eme ka obi ndi nna laghachikwute umu ha, na obi umu laghachikwute nna ha, ka m ghara ibia tie uwa ihe ojoo nke ibu onu. Malakai 4:5, 6.

Obubuonu nke akuko ihe mere eme ndi Millerite, nke e jikotara na ozi Ilaija nke Miller, ka Joshua buru amuma ya, e mezu kwara ya n'oge Ilaija na Ehab.

N'ubochi ya ka Haiel, onye Betel, wuru Jeriko: o toro ntala ya site n'aka Abiram, okpara ya, ma guzozie onu uzo ama ya site n'aka Segub, nwa ya nke odudu, dika okwu nke Onyenwe anyi siri di, nke O gwara site n'onu Joshua nwa Nun. 1 Ndi Eze 16:34.

Onwu onu nke iwughachi Jeriko apughi ikewapu ya n'iputa ihè nke ike ahụ Chineke jiri mee ka mgbidi Jeriko daa. Nwanyị White kwuru, "Ndi ahụ O puru iche kwanyere ugwu site n'ime ka ha

bụrụ ndị na-ahụ anya ngosiputa dị irịba ama nke ike Ya, dika Izrel oge ochie mere, ma ndị ga-anwa ọbuna mgbe ahụ ileghara ntuziaka Ya doro anya anya, ga-abụ ndị a ga-edobe n'oké iwe Ya.” Ndi Millerite ka sonyere n'iputa ihè nke ike Chineke nke ruru n'ókè ya na Mkpu Etiti Abali, ma ha juru iyi Mosis banyere ugboro asaa ahụ, nke Daniel kwa na-akowaputa di ka onu Mosis.

Aha bu ihe nnochianya nke agwa n'Okwu Chineke, ma aha nwoke ahụ nke wughachiri Jeriko, tinyere aha nwa ya nwoke okenye na nke nke nta, juputara n'ihe omuma. Hiel putara Chineke di ndu nke ike, nke a na-egosikwa na Hiel bu onye na-eso Chineke di ndu. Eziokwu ahụ bu na e ji ya mara dika onye Betel na-ejikota ya na nzuko. Abiram, nwa mbu ya, putara nna nke idi elu, n'ihe gbasara ibu onye e buliri elu ma e mekwara ka o too. Nwa ya nke nta, Segub, putara idi elu na ibuli elu na ito. Aha ato ahụ niile na-anochi anya akuku ufođu nke agwa Chineke, ma n'okirikiri amuma ahụ nke ha mezuru, ha na-anochi anya nwoke nke na-ebuli onwe ya elu ma na-eto onwe ya karija Chineke Onye Puru Ime Ihe Niile, onye weturu Jeriko ala. “Onu uzọ ama” n'amuma na-anochi anya nzuko.

“Nye mkpuruobi di umeala n'obi ma juputara n'okwukwe, ulo Chineke di n'elu uwa bu onu uzọ ama nke eluigwe. Abu otuto, ekpere, na okwu ndi ndi nnochiteanya Kraist na-ekwu, bu uzọ Chineke hoputara iji kwadebe otu ndi mmadu maka nzuko nke elu n'elu, maka ofufe ahụ ka elu nke o dighi ihe o bu na-emeru emeru puru ibanye n'ime ya.” Testimonies, volume 5, 491.

Mbido oru nke imalite uka malitere n'afọ 1860, dika ndi okaaakuko ihe mere eme nke Adventist, dika Arthur White, nwa nwa Ellen White, siri gbaa akaebe.

“N'agbanyeghi na Ellen White edeela ma biputakwa ihe n'ogologo ufođu banyere mkpa o di ka e nwee usoro n'ihazi oru uka (lee Early Writings, 97–104), nakwa na James White edobeela mkpa a n'ihu ndi kwere ekwe site n'okwuchukwu na isiokwu ndi e biputara na Review, uka ahụ jiri nwayoo nwayoo mee mmeghari. Ihe a gosiputara n'uzo izugbe ka anabatara nke oma, ma mgbe o bjara n'itinye nke a n'oru site n'ihe owuwu bara uru, e nwere mmegide na mmeghachi-azu. Isiokwu mkpirikpi James White dere n'onwa Februwari kpalitere o bughị mmadu ole na ole ka ha si n'onodu afọ ojuju puta, ma ugbo a a na-ekwu otutu ihe.”

“J. N. Loughborough, onye ya na White na-aruko oru na Michigan, bu onye mbu zara. Okwu ya bu nke nkwenye, ma n'uzo nchebe:

“Otu onye na-ekwu, o buru na unu hazie onwe unu n'uzo ga-eme ka unu nwee ike ijide akunuba n'okpuru iwu, unu ga-abu akuku nke Babilon. Mba; aghotara m na e nwere nnukwu odiche n'etiti ibu anyi n'onodu ebe anyi puru ichekwa akunuba anyi n'okpuru iwu na iji iwu chekwaa ma manye echiche okpukpe anyi. O buru na o bu ihe na-ezighi ezi ichekwa akunuba choochi, gini mere na o bughikwa ihe na-ezighi ezi ka ndi mmadu n'otu n'otu nwee akunuba o bu na n'uzo iwu kwadoro?—Review and Herald, March 8, 1860.”

“James White emechiela nkwaputa ya n'akwukwo Review, tinyere n'ihu uka okwu gbasara mkpa o di ihazi oru mbiputa ahụ, site n'okwu ndi a: ‘O buru na onye obula na-emegide aro anyi, biko ka ha dee atumatu nke anyi dika otu ndi mmadu puru isi mee ihe n'elu ya.’—Ibid., February 23, 1860. Onye ozioma mbu no n'oru n'ezì n'ubi ozi zara ya bu R. F. Cottrell, onye

nchikọta akukọ na-edede akwukwọ ozi siri ike nke Review. Mmeghachi omume ya ozugbo bu nke na-adighi akwado ya n'ezie:"

"Nwannaanyi White ariola umunna ka ha kwuo okwu banyere amuma ya iji chekwaa aku nke uka. Amaghi m nke oma udi usoro o na-ezube n'aro a, ma aghotara m na o bu ka e debanye anyi n'iwu dika otu okpukpe. Maka m onwe m, echere m na o ga-abu ihe na-ezighi ezi 'imeputara anyi aha,' ebe o bu na nke ahụ di n'okpukpu ntala Babilon. Echeghi m na Chineke ga-anabata ya.—Ibid., March 22, 1860." Arthur White, Ellen G. White, volume 1, 420, 421.

Jems White malitere mgbalị ya igho uka n'afọ 1860, a na-anochitekwa uka anya site n'"onu uzo ama." Ellen White na-ekwu nke a banyere afọ 1860.

"N'afọ 1860 onu gafere onu uzo ulo anyi, wee gbajie alaka kacha nta n'osisi ezinulo anyi. Nwa obere Herbert, a muru na Septemba 20, 1860, nwuru na Disemba 14 n'otu afọ ahụ." Testimonies, olu 1, 103.

N'afọ 1863, ndi White tufuru kwa okpara ha. Mgbe o gbasiri egwu ma ahụ ya ekpoo oke oku, o gara n'ime ulo ebe a na-akwadebe chaati akwa ndi ahụ, ma dororo ura n'elu ufodu akwa mmiri mmiri ndi e ji akwadebe chaati ndi ahụ. Chaati nke 1843 na nke 1850 na-anochi anya ntala nke mmeghari Millerite. Chaati e meputara n'afọ 1863 na-anochi anya iju "oge asaa" nke Levitikos iri abuo na isii, dika e gosiputara ya na mbu n'elu tebul abuo nke Habakuk. O na-eweta ozi ntala adigboroja.

"Mgbe n'Ubochi Fraide, Novemba 27, [1863] ndi muru ya rutere Topsham, ha huru umu ha nwoke ato na Adelia ka ha na-echere ha n'ulo nkwasị ugbo oloko. O doro anya na ha niile no n'ezigbo ahụ ike, ma e wezuga Henry, onye nwere oyi. Ma n'Ubochi Tuzdee sochirinụ, Disemba 1, Henry dara oria nke ukwu n'ih i oyi akpa ume. Afọ ole na ole ka e mesiri, Willie, nwanne ya nwoke nke nta, weghachiri akukọ ahụ n'uzo a:"

"N'oge ndi muru ha na-anoghi, Henry na Edson, n'okpuru nlekota Nwana Howland, no na-arusi oru ike n'itinye chaati ndi ahụ n'elu akwa, ka ha di njikere ire ere. Ha na-aru oru n'ulo ahia e gbazitere, nke di ihe di ka otu ngongo ulo site n'ulo Howland. N'ikpeazu ha nwetara ezumike ubochi ole na ole mgbe ha no na-eche ka e si Boston zipu chaati ndi ozo.... Mgbe o [Henry] si n'ije ogologo ije laghachi n'akuku osimiri, o n'amaghi ama dinaa ala ma hie ura n'elu akwa ole na ole mmiri juru, ndi e ji akwado chaati akwukwọ ndi ahụ n'azu. Ifufe oyi na-abata site na windo ghe oghe. Enweghi uche a butere ya oke oyi." Arthur White, Ellen G. White, volume 2, 70.

N'afọ 1863, mmeghari Millerite bjaruru n'oke ya site n'ikpuuta uka na site n'iju eziokwu ndi bu ntala e gosiri n'elu tebul abuo nke Habakkuk. Onye ndu kachasi, dika e ji Hiel onye Betel mee ihe nnochianya ya, amalitelari oru iwulite onu uzo ama ahụ n'afọ 1860 ma tufuo nwa ya nke odudu n'ih i ime nke a. N'afọ 1863, chaati adigboroja ahụ ghororo ebe izu ike ebe nwa Hiel nke mbu dinara hie ura. O jidere oyi ma nwuo n'otu afọ ahụ. Onwu ya jikotara kpomkwem na ih i ura n'elu chaati ndi a na-emeputa n'oge ahụ. Ma chaati a na-emeputa n'afọ 1863 bu adigboroja nke ntala ahụ Elija, onye Miller nochiri anya ya, wulitere.

Iwu Jòshua nyere megide iwughachi Jeriko ka e ji okwu a bu “ìkpò mmadu ka o ñuò iyi” kwuputa ya. O na-anochi anya iyi na obubu onu, o bukwa otu okwu ahụ a sughariri di ka “ugboro asaa” n’akwukwo Levitikos iri abuo na isii. O bu obubu onu nke na-eso ozi Ilaija, e mezuwara obubu onu ahụ n’afò 1860 na 1863 mgbe Adventizim Millerait wughachiri Jeriko site n’imeputa uka iwu kwadoro nakwa site n’iju nkume isu ngongo nke Miller. Hajel bu onye Betel, si otu a mee ka e mesie n’amuma ike oru Hajel n’iwughachi Jeriko, dika oru iwulite uka.

A kposara “onu” Jòshua n’otu njiko na akuko agha Jeriko, agha a na-apughị ikò n’emeghi ka e mata ugboro ugboro “ugboro asaa.”

N’afò 1863, ozi ma o bu “iyi” nke Mosis, dika Ilaija siri gosi ya, ma nke William Miller nochiri anya ya, mutara “onu.” A juru ma ozi nke Mosis ma oru nke Ilaija. Ilaija loghachiri n’afò 1989, ma e jikotaghi ya ozo na Mosis ruo mgbe Septemba 11, 2001 gasiri. A ka ga-agbachitere omuma ahụ, ma o siri ike nke ukwu.

“Ndi ukochukwu ndi a na-edoghi nsò na-akwado onwe ha imegide Chineke. Ha na-eto Kraist na chi nke uwa a n’otu ume ahụ. O bu ezie na n’onu ha ha na-ekwuputa na ha na-anabata Kraist, ha na-anabata Barabas, ma site n’omume ha na-asị, ‘O bughị Nwoke a, kama Barabas.’ Ka ndi niile na-agu ahiri ndi a lezie anya. Setan etoola onwe ya maka ihe o puru ime. O na-eche na o ga-agbaze idi n’otu ahụ Kraist kpeere ekpere ka o di n’ime nzuko-ya. O na-asị, ‘Aga m apu buru mmuo ugha iji duhie ndi m puru, iji katoo, ma maa ikpe, ma gbaghaa eziokwu.’ Ka nwa nke aghughò na àmà ugha buru onye a nabatara n’ime otu nzuko nke natara nnukwu ihè, nnukwu ihe-ebe-aka, nzuko ahụ ga-aju ozi ahụ Onyenwe anyi zitere, ma nabata nkwaputa ndi na-enweghi ezi uche obula, na echiche-ntinye ugha, na ozizi ugha. Setan na-achị ochi n’ara ha n’ihi nzuzu ha, n’ihi na o maara ihe eziokwu bu.”

“Otutu ga-eguzo n’elu ebe nkwusa anyi, n’aka ha ka ha ji owa oku nke amuma ugha, nke e sitere n’owa oku ojoo nke Setan mune. O buru na a na-azulite obi abuo na enweghi okwukwe, a ga-ewepu ndi ozi ntukwasị-obi n’etiti ndi ahụ chere na ha maara ihe nke ukwu. ‘A si na i maaraara,’ ka Kraist kwuru, ‘ee, obuna gi, ma o dikarịa ala n’ubochi a nke gi, ihe ndi metutara udo gi! ma ugbo a, e zoro ha n’anya gi.”

“Ma obuladi, ntòala Chineke guzosiri ike. Onye-nwe-anyi maara ndi bu nke Ya. Onye ozi e doro nsò aghaghị ibu onye aghughò o bula na-adighi n’onu ya. O ghaghị idi oghe di ka ihè ehie, buru onye di ocha puo n’ime mmeto ojoo o bula. Ozi a doro nsò na oru mbiputa a doro nsò ga-abu ike n’itupu ihè nke eziokwu n’elu ogbo a gbagoro agbago. Ihè, umunna, ihè karịa ka anyi chorò. Kuo opi na Zayon; kpoò mkpu n’ugwu nsò ahụ. Kpokota ndi agha nke Onyenwe anyi, ndi obi ha doro nsò, ka ha nu ihe Onyenwe anyi ga-agwa ndi Ya; n’ihi na O mubara ihè nye mmadu niile ga-anu. Ka ha were ngwa agha ma kwadebe onwe ha, ma bilie gaa n’agha—inwere Onyenwe anyi aka imegide ndi di ike. Chineke n’onwe Ya ga-aru oru n’ihi Izrel. A ga-eme ka ire ugha o bula daa juu. Aka ndi mmuo ozi ga-akwatu atumatu aghughò ndi a na-akpu. Ebe e wusiri ike nke Setan agaghị emeri ma oli. Mmeri ga-esonyere ozi nke mmuo ozi nke ato. Dika Onye-isi ndi agha nke Onyenwe anyi si kwatuo mgbidi Jeriko, otu a ka ndi nke Onyenwe anyi na-edebe iwu Ya ga-esi merie, a ga-emekwa ka ihe niile na-emegide ha daa. Ka mkpuru obi o bula ghara ime mkpesa megide ndi ohu Chineke ndi biakwutere ha na ozi e si

n’elugwe zite. Unu akwụsịkwala ịchọ mmejọ n’ime ha, na-asi, ‘Ha na-ekwusi okwu ike nke ukwu; ha na-ekwu okwu siri ike nke ukwu.’ Ha pụrụ ikwu okwu siri ike; ma ọ bughị na ọ dị mkpa? Chineke ga-eme ka ntị ndị na-anụ tingia ma ọ buru na ha ajughị ige olu Ya ma ọ bu ozi Ya ntị. Ọ ga-akatọ ndị na-eguzogide okwu Chineke.”

“Setan etinyela usoro ọ bụla o nwere ike ime ka ọ dighị ihe ga-abata n’etiti anyị dika otu ndị mmadụ iji dọọ anyị aka ná ntị ma baa anyị mba, ma gbaa anyị ume ka anyị wepụ njehie anyị. Ma e nwere otu ndị mmadụ ga-eburu Igbe Chineke. Ufọdụ ga-apụ n’etiti anyị, ndị na-agaghizi eburu Igbe ahụ. Ma ndị a apughị iwulite mgbidi iji gbochie eziokwu; n’ihi na ọ ga-aga n’ihu ma n’elu ruo ọgwugwu. N’oge gara aga Chineke ebilitela ndị mmadụ, ma Ọ ka nwere ndị e nyere ohere nọ na-echere, ndị a kwadebere ime uche Ya—ndị ga-agabiga ihe mgbochi ndị dị naanị ka mgbidi e ji apitị a na-agwakotachaghị nke ọma tee. Mgbe Chineke tinyere Mmụọ Ya n’ahụ ndị mmadụ, ha ga-arụ ọrụ. Ha ga-ekwusa okwu nke Onyenwe anyị; ha ga-ebuli olu ha elu dika opi. Eziokwu agaghị ada mbà ma ọ bu tufuo ike ya n’aka ha. Ha ga-egosi ndị mmadụ njehie ha, na ụlọ Jekọb mmehie ha.” Testimonies to Ministers, 409–411.